

Reedukace dyslexie

Dyslexie – problémy

- rychlost čtení
- správnost čtení
- porozumění čtenému textu

Projevy dyslexie

- problémy se zapamatováním, rozpoznáváním písmen
- záměny tvarově podobných písmen a sluchově podobných hlásek
- obtíže ve spojování hlásek do slabik a slabik do slov
- obtíže s porozuměním čtenému textu
- chyby ve čtení, domýšlení
- neuspořádané oční pohyby, špatná orientace na řádku

Motivace ke čtení v předškolním věku

- prohlížení obrázkových knih
- předčítání knih rodičem
- rozhovor o příbězích, ilustrace příběhů, tvorba vlastních knih
- návštěva knihovny
- rozvoj dílčích funkcí pro čtení hravou formou

Rozvoj dílčích funkcí pro čtení – rozvoj zrakového vnímání

- zraková diferenciacce, zraková analýza a syntéza, rozlišování reverzních tvarů, zraková paměť apod.
- prostorová orientace
- poznávání tvarů písmen (b-d-p)
  - textilní písmena, šablony na obtahování, modelování písmen, psaní na záda apod.
- zraková syntéza – spojování písmen do slabik
  - postřehování slabik, obloučkování, zvýraznění slabik, čtenářské tabulky
- cvičení očních pohybů (pohyb po řádku)
  - čtenářské okénko

Rozvoj dílčích funkcí pro čtení – rozvoj sluchového vnímání

- sluchová diferenciacce, sluchová analýza a syntéza apod.
- rozvoj vnímání a reprodukce rytmu
- rozlišování hlásek sluchem
- spojení hláska-písmeno

Kroky osvojování čtení

- zrakoprostorová identifikace písmen
- sluchová identifikace hlásek

- spojení hláska-písmeno
- sluchová analýza a syntéza
- čtení slabik (otevřené, uzavřené)
- čtení slov se zvyšující se náročností
- čtení s porozuměním (automatizace)

Vyšetření čtení – test Matějčka

- text na čtení – test na 3 min.
- zjišťuje:
  - rychlost čtení – tzv. čtenářský kvocient – ČQ (sociálně únosné čtení: 60-70 slov/min.)
  - správnost – počet chyb a jejich druh
  - porozumění čtenému textu
  - chování při čtení

Diagnostika způsobu čtení

- hláskování
- slabikování
- přerušované čtení
- dvojí čtení
- neuspořádané oční pohyby
- špatné hospodaření s dechem
- nesprávná intonace
- napětí, neklid

Diagnostika chybovosti

- unavitelnost, výkyvy ve správnosti čtení
- vynechávky
- vkládání
- statické inverze (b-d-p)
- kinetické inverze (kal-lak)
- domýšlení

Diagnostika a rozvoj porozumění textu

- přiřazování obrázku k dané větě nebo odstavci
- malba obrázku na základě přečteného
- seřazení vět nebo obrázků podle dějové posloupnosti
- zodpovězení kontrolních otázek

Zásady při reedukaci dyslexie

- vycházet z úrovně dítěte
- volit texty odpovídající obtížnosti, délky a velikosti písma
- volit přiměřenou dobu čtením, motivovat, snažit se o pravidelnost

- vycházet ze zájmu dítěte
- nestresovat dítě hlasitým čtením ve třídě
- respektovat metody reedukace i při běžné výuce
- respektovat pomalejší tempo čtení
- taktně upozorňovat na chyby (změny obsahu)
- nesrovnávat s ostatními dětmi

Dyslexie v naukových předmětech

- poskytnutí více času na čtení textu
- snížení objemu čteného textu
- kontrola porozumění
- využití diktafonu
- využití programů na předčítání textu

Techniky reedukace dyslexie

- **obtahování písmen**
  - zapamatování tvarů písmen
  - využití zraku, hmatu, pohybu
- **kostky s písmeny**
  - spojování písmen do slabik a slov
- **postřehování**
  - krátká expozice slabiky
  - využívá se při potížích se spojováním písmen nebo při výskytu inverzí ve čtení
- **využití čtenářského okénka**
  - velikost odpovídající textu
  - okénkem posunuje pedagog (těsně před vyslovením slabiky)
  - usnadňuje pohyb po řádku
  - umožňuje plynulé čtení
  - zabraňuje dvojímu čtení
- **čtení v duetu**
  - společné čtení s pedagogem
- **dublované čtení**
  - při chybách ve čtení a domýšlení
  - pedagog čte přiměřenou rychlostí
  - žák čte o slovo pozadu za pedagogem
  - možnost využití kontrolních chyb, které má žák odhalit
- **globální čtení**
  - při setrvávání u písmen
  - trojí čtení daného textu – postupné vynechání slabik, slov
- **příprava na čtení**
  - rozhovor na dané téma
  - nácvik četby obtížných slov

- přečtení textu pedagogem
- samostatné čtení textu

○ metoda Fernaldové

- dítě text prolétne zrakem
- tužkou podtrhává neznámá nebo obtížná slova
- opakování postupu
- příprava na čtení obtížných slov
- vlastní čtení textu
- vede ke zvýšení sebevědomí a motivace ke čtení

Neuropsychologický přístup – Dirk Baker

- pravá hemisféra – zrakoprostorové charakteristiky textu
- **pravohemisférová dyslexie** – pomalé, ale přesné čtení, potíže s porozuměním
- reedukace – rozvoj slovní zásoby, čtení textů s vynechanými slabikami, textů se spojenými slovy
- levá hemisféra – obsahová stránka textu
- **levohemisférová dyslexie** – rychlé čtení s množstvím chyb, hádání na základě porozumění
- reedukace – cvičení zrakové percepce, osvojování písmen, čtení graficky náročného textu

Doporučené odkazy:

<http://www.literacyportal.eu/>

<http://www.naucsecist.cz/>

Doporučená literatura a pracovní listy:

- BALŠÍKOVÁ, O., DAN, J. *Čtenářské tabulky I-II*. Brno: PPP Brno, 1995.
- BARTOŇOVÁ, M. *Kapitoly ze specifických poruch učení II: Reedukace specifických poruch učení*. Brno: MU, 2005. 152 s. ISBN 80-210-3822.
- BARTOŇOVÁ, M. *Specifické poruchy učení: Text k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. 237 s. ISBN 978-80-7315-232-1.
- BEDNÁŘOVÁ, J. *Čtení s porozuměním a hry s jazykem: Čteme se skřítkem Alfrédem*. Edika, 2012. ISBN 978-80-266-0004-6.
- BEDNÁŘOVÁ, J. *Postřehovací slabiky*. Brno: PPP Brno, 2002. 20 s.
- BERNINGER, V. W., WOLF, B. J. *Dyslexia and Dysgraphia : Lessons from Teaching and Science*. Baltimore: Paul H. Brookes, 2009. ISBN 978-1-55766-934-6.
- ČERNÁ, L., TUMPACHOVÁ, L. *Specifické poruchy učení: Soubor pracovních listů k nápravě dyslexie, dysortografie a dysgrafie na 1. stupni ZŠ*. Praha: Pražská pedagogicko-psychologická poradna.
- EMMERLINGOVÁ, S. *Když dětem nejde čtení 1–3*. Praha: Portál, 2011.

- GOŠOVÁ, V. *Čtení I-II: Kuliferda: Pro žáky s SPU na 1. stupni ZŠ*. Praha: Raabe, 2013.
- JOŠT, J. *Oční pohyby, čtení a dyslexie*. Fortuna, 2009. ISBN 978-80-7373-055-0.
- JOŠT, J. *Čtení a dyslexie*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3030-1.
- JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. *Reedukace specifických poruch učení u dětí*. Praha: Portál, 2008. 175 s. ISBN 978-80-7367-474-8.
- JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. *Dyslexie*. 2. upr. vyd. Praha: D + H, 2008. 64 s. Edice Metody reedukace specifických poruch učení. ISBN 9788090386976.
- KUBŮ, L. *Číst a psát se naučím 1*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2009. 103 s. ISBN 978-80-7311-114-4.
- LINC, V. *Tabulky ke čtení I-III*. Klett, 2007.
- MARTÍNEK, Z. *Cvičné texty pro nácvik plynulého čtení*. Blug, 2015. 100 s. ISBN 978-80-7274-982-9.
- MICHALOVÁ, Z. *Čítanka pro dyslektiky I-IV*. Havlíčkův Brod: Tobiáš.
- MICHALOVÁ, Z. *Základy čtení I-II*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2009.
- NOVÁK, J. *Čtenářské tabulky*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2007. ISBN 978-80-7311-093-2.
- POKORNÁ, V. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení: rozvoj vnímání a poznávání*. 5. vyd. Praha: Portál, 2011. 153 s. ISBN 9788073679316.
- REID, G., GREEN, S. *100 ideas for supporting pupils with dyslexia*. London: Continuum, 2007. 123 s. ISBN 9780826493989.
- SELIKOWITZ, M. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Praha: Grada Publishing, 2000. 136 s. ISBN: 80-7169-773-7.
- SVOBODA, P. *Cvičení pro rozvoj čtení*. Praha: Portál, 2012. 56 s. ISBN 978-80-262-0196-0.
- SVOBODA, P. *Zábavná cvičení pro rozvoj čtení: Oční pohyby, rozlišování znaků a písmen*. Praha: Portál, 2011. 56 s. ISBN 978-80-7367-905-7.
- TREUOVÁ, H., JOHNOVÁ, H. *Pracovní sešit pro nápravu vývojových poruch učení v českém jazyce 1–2*. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2010.
- ZELINKOVÁ, O. *Dyslexie v předškolním věku?* Praha: Portál, 2008. 200 s. ISBN 978-80-7367-321-5.
- ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. 11. vyd. Praha: Portál, 2009. 263 s. ISBN 9788073675141.
- ZELINKOVÁ, O. *Cvičení pro dyslektiky III. – Cvičení sluchové analýzy a syntézy*. Praha: DYS, 2010. 40 s. ISBN 80-902065-4-9.
- ZELINKOVÁ, O. *Cvičení pro dyslektiky IV. – Rozlišování b-d-p*. Praha: DYS, 2011. 32 s. ISBN 80-902065-7-3.
- ZELINKOVÁ, O. *Cvičení pro dyslektiky V. – Čtenářské tabulky*. Praha: DYS, 2015. 40 s. ISBN 80-902065-5-7.
- ZELINKOVÁ, O. *Cvičení pro dyslektiky VI. - Cvičení pravo-levé orientace*. Praha: DYS, 2007. 32 s. ISBN 80-902065-26.